

שם עולם

ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת (ישעיה נה)

מתורת גדולי ישראל שלא זכו להשאיר אחריהם זרש"ק

פרשת תולדות ה'תשפ"ד

בס"ד גליון 6

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא ויעתר

לו ה' ותהר רבקה אשתו (כה כא)

וברש"י ויעתר יצחק - הרבה והפציר בתפלה, ויעתר לו ה' - נתפצר ונתפייס ונתפתה לו.

ושמעתי בשם הגר"ח זוננפלד זצוקללה"ה כי ריבוי זה של הפצרה בא משום דעל ידי לידה זו גרם הדבר שיסתלק אברהם אבינו חמש שנים קודם זמנו, כדאיטא במד"ר (בראשית ס"ג י"ב) "ויבא עשו מן השדה רבי יודן בשם רבי אייבו ורבי פנחס בשם רבי לוי ורבנן בשם רבי סימון את מוצא אברהם חיה קע"ה שנה ויצחק ק"פ אלא אותן ה' שנים שמנע הקב"ה מחייו מפני שעבר עשו שתי עבירות וכו' אמר הקב"ה כך הבטחתי את אברהם ואמרתי לו ואתה תבא אל אבותיך בשלום זו היא שיבה טובה והוא רואה לבן בנו עובד עבודת כוכבים ומגלה עריות ושופך דמים מוטב לו שיפטר בשלום זה הוא שכתוב (תהלים סג) כי טוב חסדך מחיים".

ועיין אור החיים (בראשית כה ז) "ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנים, דקדק לומר חי, על פי דבריהם ז"ל (בר"ר ס"ג י"ב) שאמרו כי חסרו לו ה' שנים קודם, יום שבו עשה עשו ה' עבירות, ולזה אמר אשר חי פירוש לא שנים שקצבו לו כי יותר היו, אלא אלה הם מה שחיי".

ונמצא שאם היתה הלידה מתאחרת חמש שנים לא היה אברהם מסתלק קודם זמנו, ולפיכך נצרכה בחינה זו של "נתפצר ונתפייס ונתפתה לו".

והוסיף הגר"ח ד"ויעתר לו ה'" עולה בגימטריא חמש שנים, דהיינו דהסכים הקב"ה לחסר חמש שנים משנותיו של אברהם עבור לידת הבנים של יצחק. ושמעתי שהגר"א קוטלר זצוקללה"ה הביע רגשי התפעלות נוכח דברים אלה, עד שאמר שהדברים נאמרו ברוה"ק.

זאת ליעקב

הרב שמואל יעקב בורנשטיין בן הרב יששכר דב | י"ח באייר ה'תשע"ז

ויעתר יצחק לד' לנוכח אשתו (כה כא)

ובמדרש רבי יוחנן אומר מלמד ששפך תפלתו באושר. הביאור על דרך שאמרו רז"ל המתפלל בעד חבירו הוא נענה תחלה, כי המציע בתפלתו כל צרכי ישועה זולתו, הוא מתאמת ודומה לתפלת רבים, שעל זה נאמר הן אל כביר לא ימאס. וזהו מדרך הצדיקים שמוסרים נפשם בעת שפוך שיח לפני קונם, ותפלתם מתקבלת, ופועלים שבזה יתקבל בנקל גם התפלות והבקשות של כל אחד ואחד.

וזהו לשון הזוה"ק בגין דקב"ה אתרעי בצלותהון דצדיקיא דבהאי שעתא דבעי קמי' וכל מאן דאצטרך בגין דיתרבי ויתוסף רבות קודשא עיי"ש, הפי' דבהאי שעתא דבעי קמי' הוא כל מי

(מתוך מאמר, אות א)

ויעתר יצחק לה' (כה כא)

שליטה וכבישה

שואל הזוה"ק (בפרשתן) למה לא מצינו כעין "ויעתר יצחק לה'" גם אצל אברהם אבינו ע"ה, שיעתר ויתפלל לה' על בנים? וא"ת הלא כתיב "הן לי לא נתת זרע" זה לא בשביל תפלה, אלא כמי שמספר לפני רבונו. ומתוך, אברהם ידע כשיתפלל והיה בטוח שהקב"ה יענה לו, וכיון שעדיין לא נימול, הוא לא רצה שילדיו שיולדו לו בהיותו ערל, אלא אחר שימול, שילד בן בקדושה.

גבורה ענקית וכוחות עילאיים היו לו לאברהם, בכדי להתגבר על סערות התשוקה והכיסופים שיש בכל אדם לבנים, שזו הלא התשוקה האנושית החזקה והעצומה ביותר, וכשיעור הזה דרושה גבורה נפשית עצומה כדי לכבוש את הלחץ הטבעי, לשלוט על היסורים הנוראים יומם ולילה ובכל שעה משעות היממה, שבהן הרצון הזה מציק ללא הרף, בגלוי ובמסתרים תבכה נפשו של האדם על זה, בשעות המנוחה ועל משכבו בלילות, ערשו יירטב וימס מדמעות ומאנחות.

מי יוכל למנות את מספר אגלי הדמעה המרות כלענה, מי יוכל לאמוד ולהעריך את יסורי האיש המשתוקק הזה, את היסורים המענים ומוצצים ממנו את לשד נפשו, כשהוא מתהפך מצד לצד, מימין לשמאל ומשמאל לימין, כשהוא נע ונד במבוכי הרעיונות המבהלים אותו כל העת.

אין קנה מידה בעולם שיוכל להגדיר את צער התשוקה מעלומה והמיוחדת הזו שהאדם נכסף לבנים, שהוא רוצה לזכות בכל הזכותים שיש בלידת בנים, ובנוסף לכך, הצער שיש בהעדר זכות זו, הצער של ההולך בלא בנים, שאין עונש גדול מזה, עד שהמשילוהו חז"ל כמת.

ועל אף כל זאת כבש אברהם את תשוקתו העזה, שלט ברגשותיו הסוערים והתוססים וקיבל על עצמו להמתין עוד כמה שנים, עד שיבוא הזמן שיהיה נימול ולא יהיה הבן נולד מערל וכדי שיצא יצחק מטפה קדושה.

"לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים, - זמן היה לו לאברהם אימתי שניתנה לו מילה" (מדד"ר תולדות מו), יצירה נפלאה ועילאה היתה בו באברהם, יצירה של שליטה וכיבוש עצמי, מעין עולם הבא.

הוא כבש בכל הכוח את הנאת עצמו בעבור טהרת ותועלת הכלל בעתיד, כוח טמיר ונעלם היה גנוז במכמניו, להיות מסוגל לחכות ולהמתין עד שיבוא הזמן המכוון מן השמים.

מעייני החיים

הרב חיים אפרים זייטשיק בן הרב אשר | ט' באדר ב' ה'תשמ"ט

מישראל שצריך ישועה וממילא יתרבי ויתוסף רבות קודשא לכל אחד ואחד.

והנה יצחק אע"ה כעת שהתפלל שיבנה בבנים שפך שיחו גם עבור כל אחד ואחד שהיה צריך ישועה זו, וזהו ויעתר יצחק לד' לנוכח אשתו, הפירוש "לנוכח אשתו" של כל מי מישראל שהיה צריך להבנות בבנים, וזהו שאמר במדרש מלמד ששפך תפלתו באושר, שהוא כמו תפלה דברים ממש שאין חוזר ריקם כנ"ל, ובזכות זה נענה כמש"כ ויעתר לו, לו ולא לה כי רבקה התפללה רק עבורה, ולזה בעת התרוצצו הבנים בקרבה והי' לה צער ויסורים פשפשה במעשיה, על דרך שאמרו אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו, אזי מצאה ואמרה למה זה אנכי, הרמוז מלת אנכי שלאנכי ועבורי לבד התפללתי, ותלך לדרוש את ד', שהלכה לבית מדרשו של שם ועבר לתקן חטאה כנ"ל.

שבחי כהן
הרב שלמה חנוך רבינוביץ בן הרב יחזקאל | י"ח אב ה'תש"ב

ויתרצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי (כה כב)

ונוכל לומר על דרך זה, דהנה הבורא ב"ה הבטיח לאברהם אבינו ע"ה, ואמר לו (בראשית טו א) אנכי מגן לך שכרך וגו', מגן בלשון תרגום הוא חנם (בראשית כט טו), שהבורא ב"ה הבטיח לאברהם אבינו ע"ה שיעשה לו ולזרעו תמיד חסד חנם, ולא ישלם להם כמעשה וכגמולם.

והנה רבקה כשהיה לה צער הריון, היה מוחלט בדעתה שבודאי השי"ת משלם לה לפי מעשיה, והיה זה לפלא בעיניה מחמת שהקב"ה הבטיח לאברהם אבינו ע"ה שיעשה תמיד חסד מגן ולא לפי מעשיה, ותאמר אם כן כשיש לי צער הריון מסתמא השם יתברך משלם לי כפי מעשי, למה ז"ה אנכי, היינו למה הבטיח הקב"ה לאברהם בחינת ז"ה אנכי, גימטריא מגן, היינו שיעשה תמיד חסד חנם עם זרעו, יהי רצון שנוזכה לזה אמון.

בת עין
הרב אברהם דוב בן הרב דוד מאבריטש | י"ב כסלו ה'ת"א

ויאמר יעקב מכרה כיום את בכרתך לי (כה לא)

יש לפרש "כיום", היינו כמו שהוא היום שאין לו כ"כ נכסים מרובים, א"כ אין היזק שלך גדול כל כך, ואל תחוש שמא ירבו נכסיו עוד, ועל זה אמר לו עשו הנה אנכי הולך למות וכו', א"כ עבורי אין חששא שמא ירבו הנכסים בחיי, ושמא תאמר עבור הבנים שלי שהם ירשו חלקי, עבורם לא איכפת לי.

עוד אפשר לומר באופן אחר, והוא דהנה יצחק אבינו ע"ה היה כעת עשיר גדול, דהיינו מה שירש מאברהם אביו, ע"כ אמר לו יעקב כך, דמה שיש לאביו כעת, היינו כל כסף וזהב שיש לו עכשיו, יהיה שייך לו דין הבכורה, ומהיום והלאה מה שיתוסף יהיה שייך לי דין הבכורה לכל דבר הבכורה, א"כ הברכות מה שרצה יצחק אבינו ע"ה לברך את עשו הבכור, היה שייך באמת ליעקב.

עוד יש לומר על זה האופן דאיתא בהרמב"ן ז"ל (בס' כי תצא), וז"ל ויראה לי שאין המצוה הזאת (דלא יוכל לבכר) נוהג אלא בחיי הבכור, אבל אם מת הבכור בחיי אביו אם רצה הזקן ואמר ירשו בני כך וכך, ובניו של בני הבכור יטלו כך וכך דבריו קיימים, וכן אינו עובר בלאו הזה אם לא הכיר הבכור לאח"מ עיי"ש.

ע"כ אמר לו יעקב אבינו ע"ה בדרך השכל וחכמה הלא אתה אין אתה יודע מה יולד יום, כיון דאתה הולד תמיד במקום סכנה ובמקום גדודי חיות וליסטים, א"כ לך אין כל כך נפקא מינא מהבכורה. מה תאמר בשביל הבנים שלך שהם ירשו חלקך, הלא זהו ספק אם ירצה אבינו ליתן חלק הבכורה שלך להם כנ"ל דמותר להעביר חלק הבכורה מבניו של בכור, ועל זה העצה הסכים עשו ואמר לו דהאמת הוא כך, ואמר לו אני בעצמי הולך למות וכו', וא"כ למה זה לי בכורה, אם בשביל הבנים שמא לא ירצה אבינו כנ"ל. ומתשובתו של עשו אנו מבינים דברי יעקב, במה שכיון במלת "כיום", ור"ל כמו שהוא מצבך היום תוכל למכור לי, וק"ל.

מהרי"ל דיסקין על התורה
הרב משה יהושע יהודה לייב דיסקין בן הרב בנימין | כ"ט טבת ה'ת"ח

וירא אליו ה' ויאמר אל תרד מצרימה שכן בארץ אשר אמר אליך גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האלה והקמתי את השבועה אשר נשבעתי לאברהם

אביך (כו ב-ג)

והרגש מבואר, תחילה אמר לו 'אשר אומר אליך', ואחר כך סיים 'גור בארץ הזאת'.

ולישב נעיר עוד דאחרי כי ה' אמר אליו שישב בארץ הזאת, איך נתגלגל עליו יסורין של הקנאה והשנאה והבארות גם פחד אשתו.

אך התירוץ הוא כי השי"ת אמר לו 'שכון בארץ' רוצה לומר שישב בקבע ובישוב לא פה רק בארץ אשר אומר אחר כך אליך, אבל לעת עתה 'גור' לשון גירות עראי בארץ הזאת, והוא לא כן עשה, וכתוב 'וישב יצחק' לשון ישיבה בקבע בגור, ובאברהם אביו נאמר רק 'ויגר בגרר' ולא וישב, ולזה היו לו כל אותם הרפתקאות עד שעלה לבאר שבע ונגלה עליו כבוד הקב"ה במקום שהיה אביו.

והגם שגם אביו שגר בגרר היו לו יסורין, התם טעם אחר אית ביה שלא יצא ברשות רק מדנפשיה ופה יש לומר הטעם הנזכר בדרך אפשר ופשוט.

אהל יעקב
הרב יעקב חי זריהן בן הרב ברוך | כ"א אב ה'תשי"ג

וירח את ריח בגדיו (כו כז)

המתבונן יראה, כי הדברים שהביא ליצחק לשמח נפשו ולהיותו מוכן לנבואה ומעון לשפע האלוך, כמו שאמרו האבות הן הן המרכבה, ויעו"י רמב"ן בזה, הביא לו נגד קורבנות, וזה בשר ולחם, וגדולה מזו אמרו רז"ל המביא דורון לת"ח כאלו מקריב בכורים הממלא גרונו של ת"ח כאלו הקריב נסכים וכו', כ"ש האבות הק', לכן בשר ולחם קרב בבמה קטנה, כמו דאמרו אין תרומת לחמי תודה בבמה, אבל לחמים איכא (יעוין זבחים ק"ט), וכן נסכים אע"ג דאין קריבין בפני עצמן אבל עם הזבח באין, וכדברי רע"ק, לכן רק בהריחו ריח בגדיו שזה נגד קטורת שאין קטורת בבמה קטנה, לכן אמר ראה ריח בני כריח שדה וכו', זה בהמ"ק שקראו יצחק שדה, וכן דריש במ"ר פ"ה על בהמ"ק שראה אותו והבן.

משך חכמה
הרב מאיר שמחה הכהן בן הרב שמשון קלונימוס קלמן | ד' אלול ה'ת"פ

לזרע בר קיימא: חיים שמעון בן לאה, דניאל בן גאולה, כמוס בן פלילה, אלעזר מנחם בן חסיה, לוי בן גאולה. לע"נ: חיים בן יהודה, שמעון ישראל בן מאיר צבי, חנה בת ראובן, דבורה לאה בת ברוך, יששכר בן כמיסה, גד בן ז'והרה, אליהו בן הלנה, מרים בת משילדה. לזיווג הגון: הודיה בת רות.

יו"ל ע"י מערכת 'שם עולם' | ניתן להקדיש לע"נ ולזכות בזש"ק בנדירים פלוס תחת השם קרן יד לתורה בקסגוריית עלון 'שם עולם' | להרשמה לרשימת התפוצה ובכל עניין ניתן לפנות במייל cho0533161136@gmail.com ובטלפון 053-3161136